

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 13.11.2020 Yayına Kabul Tarihi: 09.01.2021

YEREL BASININ GELECEĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA: HAKİKAT VE BÜYÜK SİVAS GAZETELERİ ÖRNEĞİ

Özlem BARIŞ*

Öz

Yerel gazeteler demokratik sistemin işleyişi, kamuoyu oluşumu, yerel yönetim ile halk arasındaki iletişimin sağlıklı sürmesi adına önem taşımaktadır. Piyasada bulunan rekabet yarışından yenik ayrılan yerel gazeteler dijitalleşme ile birlikte haberin anlık çevrim içi platformlarda sunulması sonucunda tiraj ve reklam geliri kaybetmiştir. Reklam gelirlerine bağımlı hale gelen yerel gazeteler ticari kaygıyla kamuoyu oluşumunu, çoksesliliği sağlama görevini, yerel yönetim ile halk arasında sağlıklı iletişim kurma ve demokratik alan inşa etme işlevlerini yitirmektedir. Var olan ekonomik sorunlarına her geçen gün yenisi eklenen yerel gazeteler bugün kapanma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu nedenle yerel gazeteciliğin gelecekte var olup olmayacağı ciddi bir tartışma konusudur.

Bu çalışma gelecekte yerel gazetelerin var olup olmayacağı sorusuna ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada Sivas'ta yerel gazetecilik faaliyetini sürdüren Hakikat ve Büyük Sivas gazeteleri ile yapılandırılmış sorular çerçevesinde derinlemesine bir görüşme yapılmıştır. Gazeteler dijital ve basılı yerel gazetecilik faaliyetini sürdürdüğünden iki farklı formatın en eski temsilcilerinden olmaları bakımından önemli görülmüştür. Bulgular yerel gazeteciliğin geleceği çerçevesinde ele alınarak yeniden yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Gazeteler, Gazetecilik, Yerel Gazeteciliğin Geleceği

A QUALITATIVE STUDY ON THE FUTURE OF LOCAL PRESS: THE EXAMPLE OF HAKİKAT AND BÜYÜK SİVAS NEWSPAPERS

Abstract

Local newspapers are important for the functioning of the democratic system, the formation of public opinion, and for a healthy communication between the local government and the public. Local newspapers that have lost the competition in the market have also lost circulation and advertising revenue due to the digitalization of the news and their presentation on the online platforms. Local newspapers, which have become dependent on advertising revenues, lose their functions of establishing public opinion, providing polyphony, establishing healthy communication between the local administration and the public and building a democratic space with commercial concerns. Local newspapers, whose economic problems are increasing day by day, are in danger of closing today.

This study is prepared to shed light on the question of whether local newspapers will exist in the future. In the study, in-depth interviews were held with Hakikat and Büyük Sivas newspapers, which are the oldest local

* Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5010-7776

ATIF: Barış, Ö. (2021). "Yerel Basının Geleceği Üzerine Nitel Bir Çalışma: Hakikat Ve Büyük Sivas Gazeteleri Örneği". *Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi*. 2 (1): 1-20.

journalism activities in Sivas, within the framework of structured questions. The findings were reinterpreted within the framework of the future of local journalism.

Key Words: Local Newspapers, Journalism, the Future of Local Journalism

GİRİŞ

Gazeteciliğin gelecekte var olup olmayacağı tartışması Elizabeth Bird (2009), Vincent Mosco (2009), James Curran (2010) gibi yazarların çalışmalarıyla dünya çapında irdelenirken aynı tartışmanın Türkiye’de de ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Özellikle dijitalleşme, holdingleşme, tekelleşme sonucu ana akım gazetelerin devleştiği dönem küçük ölçekli işletmeler ve yerel basın daha da güç kaybetmiştir. Kâğıt, mürekkep, baskı, dağıtım gibi masrafların da bulunduğu basılı yerel gazeteler için ekonomik sıkıntılar diğer gazetelere göre daha yoğun görülmektedir. Böylelikle yerel gazetelerin gelecekte var olup olmayacağı tartışması daha ciddi safhalara ulaşmaktadır.

Yeni teknolojilerle birlikte ortaya çıkan, haberin anında verilmesi durumu basılı olsun olmasın yerel gazetelerin süreçten daha kötü etkilenmesine neden olmaktadır. Yeterli teknik araç, altyapı, elaman bulunduramayan basılı yerel gazeteler Pek çok yerel gazete online formata geçerken basılı gazetecilik yapan kuruluşlar da her an kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır (Bird, 2009: 293).

Mürekkep, kağıt maliyetinin artışı ve tiraj kaybıyla birlikte gelir seviyesi ve kaynakları da her geçen gün azalan yerel gazeteler ticari bir işletme olarak kâr etmeyi amaçlayan gazete sahiplerinin zarar etmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla iletme sahipleri kuruluşlarını ayakta tutabilmek için farklı yollara başvurmaktadır. Siyasi propaganda aracı haline gelmek bunlardan biridir. Ekonomik darboğazdan kurtulma çabası yerel gazeteyi kamu yararı gütmekten çok kâr kaygısı taşıyan bir tüketim ürünü haline getirmektedir. Bu doğrultuda yerel gazetelerin çok sesli, kamu bekçisi ve demokratik olma özellikleri yitirilmektedir.

Bu çalışma her geçen gün ekonomik sıkıntıları artan ve kapanma tehlikesiyle karşılaşan yerel gazetelerin gelecekteki konumunu saptamayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla çalışma gelecekte yerel basın faaliyetinin var olup olmayacağına dair yargı oluşturmaktadır. Çalışmada 2013 yılında ekonomik kaygılar nedeniyle birleşen Sivas yerel basınından en az 5 yıllık gazetecilik geçmişi bulunan ve en eski basılı yerel gazetecilik faaliyeti sürdüren Hakikat ve online formatta yerel gazetecilik faaliyeti sürdüren Büyük Sivas gazeteleri örneklem olarak alınmaktadır. Her iki gazetenin sahiplerinin görevlendirdiği temsilciler ile derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Böylelikle yerel basının sosyal, ekonomik, politik sorunlar çerçevesinde gelecekteki konumu için saptamalar yapmaya çalışılmıştır.

1. Ekonomi Politik Yaklaşımı ve Yerel Basın

Ekonomi Politik Yaklaşımı kitle iletişim araçlarının ekonomik fayda anlayışıyla sahiplik yapısının ideolojinin, siyasal ilişkilerin içeriklerde nasıl değişime uğradığını ele alan bir yaklaşımdır. Medya sahipliğini, ekonomi ve ideoloji ilişkisini Marksist temelde incelemektedir. Bu yaklaşıma göre kapitalist piyasada gazeteler kâr sağlayan birer tüketim aracı haline gelmektedir. Bu nedenle medya sahipliği finansmanları gazeteleri kamu yararı güden, demokratik, çoğulcu olmaktan çıkarıp daha fazla kâr elde etmeyi sağlayan tüketim ürünleri haline getirmektedir. Böylelikle haber kuruluşları gazetecilik ve mali çıkar aracı oluşturmaktadır (Uzun, 2009: 88). Egemen ticari medya, kâr sağlama aracı olan reklam gelirleri nedeniyle holdingleşme, rekabet yarışı içerisine girmektedir. Medyada devleşmiş kuruluşlar diğer kuruluşlar için ezici bir hal alırken gazeteciliğin özgürlüğü de sorgulanır hale gelmiştir (Herman ve Chomsky, 2012: 352). Ayrıca gazetelerin daha fazla kâra ulaşma hedefleri gazeteleri siyasal baskılara göre de şekillenmeye yönlendirmektedir (Adaklı, 2010: 69).

Siyasi baskıların yanı sıra iletişim teknolojilerinin, telekomünikasyon ağının, kitle iletişim araçlarının uluslararası bir sermaye pazarına açılması medyanın gelişimi ve özgürlüğü için büyük bir tehdit oluşturmuştur. Medyanın yönlendirme işlevi pazarlama ve satma üzerine yoğunlaştığında sermaye sahipleri bu araçları tek elde toplayarak holdingleşme yaratmış küçük ölçekli gazetelerin kapanmasına neden olmuştur (Çağlak, 2019: 33).

Yerel gazeteler günümüzde varlığını sürdürebilmek için çeşitli ekonomi politik faaliyetlerin içerisinde bulunmaktadır. Yerel basının günümüzde yaşadığı sorunlar ekonomik anlamda girilen bir dar boğaza neden olmaktadır. Dijitalleşme ile okur ve reklam geliri kaybeden yerel gazetelerde özellikle siyasi finansmanlar ve tekelleşmeler yerel basının demokratik işlevine engel olmaktadır. McManus gazetelerin kamu yararından çok kâr amacına odaklandığını belirtmiştir. Yerel gazeteler de hayatta kalma ve gelir elde edebilme amacıyla kendilerine kâr etmeyi sağlayan yollar aramaktadır. Yerel gazetelerin sahiplik yapısı bu bağlamda değiştiğinde gazeteler de siyasi ve politik ideoloji savunucusu haline gelmektedir. Kapitalist girişimlerle ulusal basının devleşmesi yerel basının destek almadan devam edememesine sebebiyet vermektedir (Tokgöz, 2016: 139). Ekonomi Politik Yaklaşımı da özgürleşme, serbest ticaret anlayışı, rekabet gibi faktörleri öne sürerek büyük şirketlerin devleştiğini yerel basın gibi küçük ölçekli yayın yapan gazetelerin büyük şirketlerce yutulduğunu ya da yok olduğunu savunmaktadır (Güngör, 2016:141).

Gazetelerin içinde buldukları ekonomik sıkıntılar istatistikî bilgilere de yansımaktadır. Yapılan araştırmalarda WAN-IFRA raporları 2007-2012 yılları arasında dünya çapında basılı gazete tirajında %39 düşüş yaşandığını ortaya koymaktadır (Altay, 2013: 71). 2010- 2011 yılı TÜİK verilerine göre 2010 yılında Türkiye’de 2501 olan yerel gazete sayısı 2011 yılında 2618 olarak kayıtlara geçmiştir (TÜİK, 2011). Bu yıllarda yerel gazete sayılarında artış yaşanmaktadır. 2011 yılında toplam gazete tirajı içerisinde % 17,4’lü dilimde yerel gazeteler yer almaktadır. 2012 yılında 394.260.858 olan yerel gazete toplam tirajları 2013 yılında 386.886.781’e düşmüştür. 2014 yılında devam eden düşüş tiraj rakamlarını 294.883.759’a çekerken 2015’de yerel gazetelerin tiraj toplamaları 285.440.701 olarak saptanmaktadır (TÜİK, 2015). 2019’ da ise bu rakam %17,6 olarak değişmiştir (TÜİK, 2019). 2019 yılı TÜİK verileri gazetelerin yıllık tirajının %17,6 azaldığını bu gazetelerin %91,3’ünü yerel gazetelerin oluşturduğunu ortaya koymaktadır (TÜİK, 2019).

Türkiye özellikle yazılı gazetelerin tiraj kaybı yaşayarak ekonomik sıkıntılarla kapanmaya başladığı bir ülke olmaktadır. Bu tiraj kaybı yaşayan gazetelerin çoğunluğu yerel gazetelerdir. 2019 Basın İlan Kurumu verilerine göre Türkiye’de Basın İlan Kurumuna kayıtlı 642 yerel gazete bulunmaktadır. Bu gazetelerden 422 adedi valiliklerin görev alanında bulunmaktadır. Bu rakamın Türkiye genelindeki gazetelere oranı %91,3’dür. Türkiye genelinde Basın İlan Kurumu’na kaydı olmayan yaklaşık 1150 yerel gazete bulunmaktadır. Bu gazetelerden 125’i 2019 yılında kapanmıştır (BİK Raporu, 2019). Bu kapanmalarda her yerel gazetenin en asgari 10 kişi ile çıktığı düşünüldüğünde işsiz kalan gazeteci sayısının yaklaşık sayısı da ortaya çıkmaktadır. Yerel basın çalışanı gazetecilerin bir kısmı asgari ücretle çalışırken bir kısmı asgari ücret bile alamamaktadır (TGC, 2019).

2012 yılında Basın İlan Kurumu ve dönemin Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç birlikte yerel gazetelerin daha nitelikli hale gelmesi için birleşme teklifi sunmuştur. Bu süreç sonrasında pek çok şehirde yerel gazeteler birleşmiştir (Işık ve Eşitti, 2017: 987).

1.1. Türkiye’ de Yerel Basının Etkilendiği Dönemler

Yerel basın Türkiye’de ilk olarak Osmanlı Devleti içerisinde doğmuştur. 1856’da ilan edilen Islahat Fermanı Vilayet Nizamnamesi’yle mutlakiyetçi otoriter yönetimlere halkın katılımı ile güç azaltmış sonucunda yerel yönetimler ortaya çıkmıştır. Bu durum yerel basının oluşumunda temel taşı niteliğindedir. Vilayetlerde salname adı verilen bildirilerin yayınlaması bölgesel resmi gazete olarak adlandırılmıştır. İlk vilayet gazeteleri padişah emirleri, atamalar, bölge sağlığı, fiyat gibi bilgileri içermiştir. Bu bağlamda yerel basının bürokratik iletişim

kurmak için kullanıldığı söylenebilmektedir. Vilayet gazeteleri Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımından otoritenin haberdar olması amacıyla kullanılmıştır (Altın, 2017: 103).

Milli mücadele döneminde halkın savaş hakkında bilgi edinmesi, savaşı desteklemesi ve propaganda yapılması amacıyla yerel basın kullanılmıştır. Özellikle İrade-i Milliye ve Hâkimiyet-i Milliye gazeteleri Anadolu'da halkı savaşı desteklemeye davet eden gazeteler arasında (yerel basın) yer almaktadır (Gezgin, 2007: 55). Bunun yanı sıra Fransız'ları destekleyen Adana'da haftada iki kez çıkarılan Ferda gazetesi gibi milli mücadeleye muhalif gazeteler de bulunmaktadır. Ali İlmî Efendi tarafından neşredilen gazete Milli Mücadele karşıtı en etkili gazetelerden biri olmuştur. (İslam, 2009: 158).

Cumhuriyetin ilanı sonrasında yerel basın kuruluşlarının sayısında düşüş yaşanmaktadır. Tek parti otoritesinin güçlü olduğu yıllarda basın devlet sözcüsü olarak yer almaktadır. Takrir-i Sükûn Kanunu (4 Mart 1925) ile irtica, isyan ve huzur bozucu yayın yapan gazeteler kapanmıştır. Düşüşün bir diğer sebebi Osmanlıca yayın yapan gazetelerin TBMM tarafından alınan Latin harflerinin kullanımı kararı ile yayını durdurması olmaktadır. Süreçte yetişmiş eleman ve okur sıkıntısı yaşayan gazetelerde tiraj düşüşü ve kapanmaya varan olaylar görülmektedir. Aynı zamanda dönemin hükümeti tarafından belirli gazetelere destek sağlanmaktadır. Fakat genel anlamda yerel gazeteler olumsuz etkilenmektedir (Kabacalı, 2000: 162).

1931'de Matbuat Hürriyeti ve Matbu Eserler Neşri Hakkında Kanun çıkarılmış gazete çıkarmak için ruhsat almanın zorunluluğu ortadan kalkmış bunun yerine hükümete bildiri verme zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca gazete sahibine en az lise mezunu ve yazı işleri müdürüne en az yüksekokul bitirmiş olma koşulu getirilmektedir. Bu durum yerel gazetelerin sayısının daha da düşmesine sebebiyet vermektedir (Gezgin, 2007: 61).

Demokrat Parti'nin iktidara geldiği ilk yıllarda basın özgürlüğüne vurgu yapılmıştır. Özellikle 24 Temmuz 1950'de TBMM'de kabul edilen 5680 Sayılı Basın Kanunu ile gazete ve dergi yayımlamak için bildiri ile bildirme yeterliliği getirmiştir. Bu süreçler gerek yerel gerekse genel anlamda gazete ve dergi sayısında artış sağlamaktadır. 1954 yılına gelindiğinde iktidar ve basın arasındaki ilişkilerin bozulması basın özgürlüğünün önüne geçmekte basının desteklendiği sübvansiyonları engellemektedir (Girgin, 2009: 225). 1960'lı yıllarda darbenin gerçekleşmesi sonrasında 1961'de 195 sayılı kanun çıkarılmış Basın İlan Kurumu resmi ilan dağıtımını sağlamıştır. Yine 1961 Anayasası'nda yer alan 23. Madde gazete ve dergi çıkarmada mali teminatın gerekmediği yasası yerel çapta yayın yapan gazete sayısını artırmaktadır. 1971 Muhtırası sonrasında yerel ve genel çapta yayın yapan gazeteler 1961

Anayasasının 22 ve 27. maddeleri çerçevesinde sınırlandırılmış savcılara gazete kapatma yetkisi verilmiştir. Bu dönemde renkli baskının gerçekleşmesi yerel basında okuyucu sayısının artışını sağlamaktadır (Topuz, 2003: 249). 1980'lere gelindiğinde 24 Ocak Kararları basında Neo-liberalleşmenin önünü açmaktadır. Neo-Liberalleşme sonrasında gazetelerde başlayan kâr amacı gütmeye arzusu 1980'lerin rotasında yerel basının ayakta kalma savaşına dönüşmeye başlamaktadır. Bu bağlamda yerel çapta yayın yapan gazeteler sermayeye bağlanmaktadır. 1980'lerde yerel basında düşüşe sebebiyet veren bir diğer husus askeri darbenin gerçekleşmesi sonrası 1983'te çıkarılan Basın Kanununun büyük maddi cezalara yer vermesi olmaktadır (Topuz, 2003: 259-263).

1980'li yılların yerel basında tahribe yol açtığı önemli hususlardan biri sermayeleşen gazetelerin büyümeye başlaması ve küçük gazeteleri yutması olmaktadır. 1990'lı yıllarda ise gazetecilere yöneltilen ağır para ve hapis, gazete kapatma ve yayın toplatma cezaları yerel basında büyük tahribata yol açmıştır. Özellikle 1980'li yıllarda politik yayın yapan gazetecilerin suikasta uğraması yerel gazeteleri politik içerik yayınlamaktan uzaklaştırmaktadır (Öç, 2014: 39-40).

2000'li yıllar gazetecilik faaliyetinin teknoloji ile içselleşmeye başladığı dönemler olmaktadır. Süreçte kimi yerel gazeteler sermayeleşmiş, endüstrileşmiş, ofset baskı yapabilmemiş reklam portföyünü genişletmişken bazı yerel gazeteler yalnızca devletin verdiği ilan gelirleri ile ayakta kalabilmiştir. 2000'li yıllarda yaşanan ekonomik kriz yerel gazeteleri büyük çapta etkilemiş çok sayıda gazete kapanma yoluna gitmiştir (Keçili, 1984: 91). Büyük gazetelerin holdingleşmeye başlaması, yerel gazetelerin okur sayısı kaybetmesi, teknolojinin yaygınlaşması, altyapı yetersizliği, uzmanlaşmış eleman sıkıntısı gibi sorunlar baş göstermiştir (Girgin, 2009: 246-255). 2000'li yıllar özellikle teknolojinin gelişmesi sebebiyle yerel basında sorunların baş gösterdiği yıllar olmaktadır. Telefon ve internet ağının yaygınlaşması genel anlamda basılı gazeteciliği de etkilerken yerel basında yoğun tahripler yaşanmaktadır. Mobil teknoloji sayesinde küresel bilginin kolay edinilmesi okurların yerel basına karşı ilgi azaltmasına neden olmaktadır (Girgin, 2009: 122). Teknik altyapının, yetişmiş eleman sıkıntısının, sermaye yetersizliği, naylon kadrolar, okur ilgisizliği sorunlarının bulunduğu yerel basın gazete sayısının artmasıyla reklam ilan pastasından da küçük paylar almaya başlamaktadır.

1.2. Yerel Basının Sorunları ve İşlevi

Türkiye’de yerel basının sorunu diğer gazetelerle benzerlik göstermektedir. Basılı gazetelerin düşük tirajı, okunmama, dijitalleşmeye yönelme nedeniyle gazete okumaya vakit ayrılmaması yerel basının ekonomik sorunlarının en başında yer almaktadır (Delibaş, 2012: 9).

Finansman ve sermaye sorunu yerel gazetelerin güçsüz ve küçük ölçekli yayıncılık yapısı içerisinde kalmasına neden olmaktadır. Yerel gazeteler kongre, tüzük, zayi ilanları ve resmi ilanlarından oluşan bir gelir kaynağına sahiptir. Yerel gazete sayısı arttıkça gazetelerin reklam pastasından aldıkları gelir oranı azalmaktadır. Bu nedenle reklam kapma yarışına giren yerel gazeteler kamusal yayıncılık görevini aksatmaktadır. Devlet tarafından verilen destekler yalnızca sorunların kısa süreli hafifletilmesini sağlamaktadır (Şeker, 2007: 323).

Yerel gazetelerin ilan ve reklam alabilmesi için çok fazla sayıda okura ulaşması gerekmektedir. Bu durumda belirleyici olan unsur gazetenin tiraj sayısı olmaktadır. Fakat çok fazla yerel gazetenin bulunması, ulusal gazetelerin yerel bölge haberleri, yerel gazetelerin ideolojik temelli yayın yapmaları, yerel bölgelerde okuma yazma oranlarının düşük olması gibi etkenler yerel gazetelerin tiraj sorunu yaşamasına neden olmaktadır (Karadoğan, 2012: 90). Yerel basının bir diğer sorunu ise çıkarılan gazetenin dağıtım faktörlerinin bulunmamasıdır. Düşük bütçeyle küçük ölçekli yayın yapan yerel gazetelerde dağıtım sağlayacak personel ve araç sıkıntısı bulunmaktadır. Bu nedenle gazetelerin dağıtımını da sınırlı sayıya erişmektedir (Erdoğan, 2007: 177).

Yerel gazete sayısındaki artış da kamu yayıncılığı için önemli olan yerel gazetelerin sorunu haline gelmektedir. Bunun temel nedeni reklam pastasından kâr almak isteyen gazetelerin ortaya çıkması ve gazetelerde siyasi propaganda yapmayı amaçlayan ideolojik kanatların bulunmasıdır (Girgin, 2009: 249). Yerel basının bir diğer sorunu ise sürekli gelişen ve değişen teknolojiyi yakalamada geri kalmasıdır. Yerel basında ekonomik sorunlar gazetelerin yeni teknolojik araçlara ulaşmasına engel olmaktadır. Gazeteler genellikle eski teknolojik araçlar ve kendilerine hibe edilen baskı araçlarını kullanmaktadır. Bu durum yerel gazetelerin kullandığı araç gereçlerin de haberleri sunma ve okunurluğunu sağlamada yetersiz kaldığına işaret etmektedir (Şeker, 2007: 250).

Yerel gazetelerin sahiplik yapısının gazetecilik eğitimi almamış kişilerden oluşması yerel basının siyasi sosyal güç devşirme amacı gütmesine neden olmaktadır. Bu durum okurun da yerel gazeteye desteğinin azalmasına sebebiyet vermektedir. Çalışanlar açısından

da objektifliği sorgulanır bir meslek ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Demirkent,1998: 35).

Yerel basının bir diğer sorunu ise profesyonel gazetecilik eğitimi almış çalışanların yerel gazetelerde çalışmaması ve yerel gazetelerde çalışan personelin gazetecilik eğitimi almamış olmasıdır. Bu durum yerel basını niteliksiz hale getirirken ayrıca reklam pastasından gelir kazanmaya çalışan gazetecilik meslek ve etik anlayışından uzaklaşan kamu yayıncılığı özelliğinden soyutlanan birer gazeteler haline getirmektedir (Tokgöz, 2001:8).

Yerel basının bir de “nylon gazete” ile mücadelesi bulunmaktadır. Nylon gazeteler reklam ve ilan ile doldurulmuş gazete görünümlü broşürlerdir. Bu gazeteler gazetecilik işlevi gerçekleştirilmemektedir. Basın İlan Kurumu’nun desteğinden faydalanmak için piyasaya pek çok yerel gazete sürülmektedir. Seçim zamanı ortaya türeyen siyasi kutupların propaganda aracı propaganda gazeteleri de vardır. Gazete içerikleri seçimlere göre aday reklamı yapmakta ve siyasi teşvik olmaktadır. Ayrıca siyasetçiler bu gazeteleri satın alarak “besleme basın” olayını gerçekleştirmektedirler (Gürel, 2004: 65).

Yerel gazetelerin bir diğer sorunu ise gazetecilik faaliyetinin nitelikli olmamasıdır. Yerel gazeteler genellikle ilan ve reklam gelirlerine bağımlı kalarak özgün haber üretmek yerine masa başında ajanslardan alınan haberleri okuruna sunmaktadır. Bu durum da yerel gazetelerin okurlarca tercih edilmemesine sebebiyet vermektedir. Fakat yerel basının faaliyetlerini demokratik bağlamda ve işlevleri nedeniyle devam ettirmesi gerekmektedir. En genel anlamıyla bu işlevler;

Yerel gazeteler buldukları bölgelerden dolayı “taşra basını” adını da alabilmektedir. Bu ad taşra şehirlerde yönetici ve yönetilenler arasında sağlıklı bir ilişkinin ortaya konmasının temsilini taşımaktadır. Taşra halkının yöneticiden beklentileri, istekleri, sorunları üst mercilere iletilirken üst mercilerin kararları, uygulamaları da yerel halka duyurulmaktadır. Dolayısıyla yerel basın taşrada yöneticinin denetlenmesini de sağlayabilmekte ve basının dördüncü kuvvet işlevini sürdürmektedir (Büyükbaykal, 2012: 85). Yerel gazeteler kamu ve iktidar arasında kilit bir rol da oynamaktadır. Yerel gazeteler ana akım medyaya birinci kaynaktan haber iletimi de yapabilmektedir. Bu doğrultuda yerel halkın da katılımcı olarak bulunduğu bir demokrasi alanı oluşturmaktadır (Fimstone ve Coleman, 2014:599).

Yerel basının kamuoyu oluşturma gibi bir işlevi de bulunmaktadır. Taşrada meydana gelen olaylar hakkında düşünce ve yargı oluşturulmaktadır. Ayrıca yerel gazetelerin içerisinde buldukları bölgelerde halkı eğitmek gibi bir işlevi de bulunmaktadır. Böylelikle yerel halkın toplumsallaştırılması gerçekleştirilmektedir. Seçim dönemlerinde ulusal iradenin doğru

yönlendirilmesinde yerel gazeteler aktif rol oynamaktadır. Bu bağlamda karşıt düşüncelerin gazetelerde kendine yer bulması, her kesimin gazetelerde temsil edilmesi de demokrasi ve çok sesliliğin sağlanması adına önemlidir (Gezgin, 2007: 74).

Yerel basın demokrasi kültürünün yaygınlaşması konusunda önemli bir araçtır. Yönetimlerin uygulamalarında ortaya çıkan hatalar yerel basın aracılığıyla ortaya çıkarılmalıdır. Böylece kamunun verdiği etkiyle denetim yaparak demokratik sistemin aksaklarının düzeltilmesini sağlamaktadır. Yerel basın yerel halkın yönetimlerde demokrasi gereği kendini yönetme imkânı sağlamaktadır. Bunu halkın tepkisini gündemde tutarak gerçekleştirmektedir (Pustu, 2005: 124).

1.3.Yerel Basının Geleceğine Dair Öngörüler

Yerel basının geleceğine dair öngörüler çeşitlidir. Bu bağlamda gelecekte yerel basının çevrim içi ilerleyeceğine dair düşünceler bulunurken gelecekte yerel gazetelerin olmayacağına dair düşünceler de bulunmaktadır. Dijitalleşme gazetelere yeni okurlar kazandırsa da basılı gazetelerden sağlanan kâr kadar faydalı olmamaktadır. Bu nedenle ilerleyen dönemlerde yerel gazetelerde birleşme ve tekelleşmenin daha yoğun görüleceği düşünülmektedir. Ayrıca gazetelerin gelir artırmak için hiperlokal hale gelmesi beklenmektedir. Bunu yanı sıra yerel blogların da yerel gazetelerin boşluğunu doldurmada önemli bir görev üstlendiği düşünülmektedir. Özellikle Avrupa'da hiperlokal gazetelere daha fazla önem verilmektedir. Yerel gazetelerin ilerleyen safhalarda daha çok okur çekebilmek adına daha marjinal içerikler üretmesi beklenmektedir. Yerel gazete çalışanlarından da multimedya üzerine profesyonelleşmiş çalışan olması gerekmektedir (Twycross, 2017: 10).

Türkiye'de yerel gazetelerin geleceğinde büyük endüstriyel gazetelere de iş düşmektedir. Yabancı medya bu işlevi şimdiden kazanmaktadır. BBC gibi medya devleri yerel gazetelere muhabir tesisi yapıp maaşlarını kendi vermektedir. Bu şekilde yerel gazetelerle işbirliğine girişmektedir. Yerel bölgelerde bulunan gazetelerin kooperatifleşmesi beklenen bir diğer durumdur (Twycross, 2017: 20). İnternetin tüm ülke içerisinde yaygınlaşmasıyla kâğıda basılı yerel gazetelerin de habere hızlı erişme, okur kesimini artırma, arşive kolay ulaşma, habere bilgi linkleri koyabilme, okurla interaktif iletişim sağlama nedenleriyle çevrim içi hale dönüşeceği düşünülmektedir (Gürcan ve Bekiroğlu, 2007: 24). Yerel basının gelecekteki konumuna dair bir diğer düşünce de Google, Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya uygulamaları üzerinden devam ettirilen bir yerel basının oluşacağına dair görüşlerdir (Makela, 2019: 3).

Nielsen gelecekte yerel basının olmayacağını söylemektedir (Franklin, 2009: 4). Rupert Murdoch ve News Corp'da gelecekte basılı yerel gazeteciliğin olmayacağını düşünmektedir. Onlara göre gelecekte yerel basın da çevrim içi hale gelerek "pay wall" uygulamasına geçecektir. Özellikle ulusal yayın yapan gazeteler daha fazla "pay wall" uyguladıklarında okurlar daha ucuz yerel gazetelere yönelecektir (CMSC, 2008: 69).

2.Sivas Yerel Basını

Sivas yerel basınının sıkıntıları Türkiye yerel basını sıkıntıları ile paralellik göstermektedir. Basının Sivas'ta gelişimi ise matbaanın 1878'de kurulmasıyla başlamaktadır. Sivas'ın ilk özel matbaası ise 1930'da kurulan Kamil Basımevi'dir. 1878'de ilk vilayet gazetesi Sivas basılmaya başlamıştır. İrade-i Milliye gazetesi de Sivas'ta basılmaya başlamıştır (Arı, 2006: 13).

1954 yılında Ülke gazetesi çıkarılmıştır. 1980'li yıllarda askeri darbenin oluşturduğu sıkıyönetim Sivas yerel basınında da görülmektedir. Bu dönemde 1968'de yayın hayatına başlayan Hürses gazetesi önemli çıkış yapmaktadır. 1986 yılında Yeni Ülke gazetesi çıkarılmaktadır. Bu gazete ilk defa ofset tekniğini kullanmaktadır. Yine 1986'da renkli ofset tekniği ile Sivas Olay gazetesi çıkarılmaya başlanmıştır. Belediye Başkanı Bekir Timurboğa 1987'de Beldemiz Sivas gazetesi adlı gazeteyi yayınlamaya başlamıştır. 1990'lı yıllarda gazetelerin ebatlarında büyüme meydana gelmiştir (Yasak, 2009: 12). 1992 yılında yayın hayatına başlayan Hürdoğan gazetesi ilk deneme yayınları yaparak ortaya çıkan gazete olmuştur. 2000'li yıllarda Sivas'ta dört sayfalık yayınlanan Bizim Sivas, Yeni Ülke, Hürdoğan gazeteleri de bulunmaktadır. Daha sonraki gazeteler altı sayfa olarak çıkmıştır. 2010 yılında sadece ilk ve son sayfaları renkli olarak çıkarılan Sivas İzci gazetesi kurulmuştur. Yine 2010 yılında Gazete Şehir kuşe kâğıda basılarak çıkarılmıştır (Öç, 2014: 65).

2013 yılında Basın İlan Kurumu teşviki ve gazetecilerin anlaşması sonucu Sivas'ta yerel gazeteler matbaacılık şirketleri adı altında birleşmiştir. Böylelikle Basın İlan Kurumu'ndan ilan alan gazeteler Hakikat gazetesi, İrade gazetesi ve Memleket gazetesi olarak üçe düşürülmüştü (Nair, 2017: 87).

Bugün Sivas'ta yayın yapan: Büyük Sivas, Egemen gazetesi, Sivas Postası, Memleket Sivas gazetesi, Bizim Sivas, İrade gazetesi, Kangal Gündem gazetesi, Hadiselerle Hakikat gazetesi. MySivas gazetesi, Sivas Bölge gazetesi, Hakikat gazetesi gibi gazeteler bulunmaktadır.

Hakikat gazetesi: 1939 yılında kurulmuş 2013 yılında 14 yerel gazetenin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Anonim bir yapıda bağımsız günlük baskı yapan bir gazetedir. 1000'e yakın günlük tirajı ve 400 abonesi bulunmaktadır. Hem abonelik hem de bayii satışı yapılmaktadır. Büyük Sivas gazetesi ise (buyuksivas.com) 2013 yılında kurulan Büyük Sivas Medya Grubu'nun yayın yapan online organıdır.

Hakikat gazetesi temsilcisi Uğur Yiğit Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunudur. Gazetede 10 yıldan az bir süre yazı işleri müdürlüğü yapmaktadır. Yiğit, sarı basın kartı sahibidir. Soruları gazetede çalışan yazı işleri müdürü sıfatı ile cevaplandırmıştır. Büyük Sivas Gazetesi temsilcisi Murat Toraman ise Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji yüksek lisans mezunudur. Büyük Sivas Medya Grubu içerisinde şirket ortaklığında 2013 yılından itibaren faaliyet göstermektedir. Soruları gazetecilik faaliyeti sürdüren şirket sahibi sıfatı ile cevaplandırmıştır.

2.1. Örneklem - Kapsam

Araştırma Sivas il merkezinde basılı ve dijital gazetecilik faaliyetleri sürdüren Hakikat ve Büyük Sivas (buyuksivas.com) gazetelerini kapsamaktadır. Gazetelerin seçim nedeni Sivas il merkezinde yerel yayıncılık yapan ve basılı ve dijital gazetecilik faaliyetini sürdüren en az 5 yıllık yayıncılık geçmişi bulunan en eski gazeteler arasında olmasıdır. Sivas ise yerel gazetelerin ekonomik sıkıntılarla birleşmesi nedeniyle seçilmektedir. 5 Haziran 2020' saat 21.00'da yüz yüze gerçekleştirilmesi planlanan araştırmanın sınırlılığı soruların Covid-19 virüsü nedeniyle telefon ve mail aracılığıyla cevaplandırılmasıdır.

3.Yöntem

Araştırmada yöntem olarak derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yüz yüze yapılması planlanan görüşme Covid-19 virüsü nedeniyle online olarak mail üzerinden gerçekleşmiştir. 5 Haziran 2020'de gazete temsilcileri ile öncelikle kurumsal telefon numaraları aracılığıyla telefon görüşmesi yapılmış, araştırmaya katkı sağlayacakları belirlendikten sonra hazırlanan sorular kendilerine şahsi mail adresleri yoluyla iletilmiştir. Mail adreslerine iletilen sorular Microsoft Word belgesi şeklinde oluşturulmuş olup cevapların da aynı şekilde belge içerisine yazılması istenmiştir. Araştırmada kullanılan sorular yapılandırılmış açık uçlu sorular olmaktadır. Görüşmeciler gazete sahiplerinin görevlendirmesi ile seçilmiştir.

Araştırmada kullanılan derinlemesine görüşme yöntemi yüz yüze konuşarak açık uçlu sorular yardımıyla konu hakkında bilgi, beceri, deneyim, tecrübe, gözlem aktarımı sağlayan bir yöntemdir. Özellikle sosyal bilimlerde iletişim, tarih, sosyoloji, psikoloji gibi alanlar içerisinde fazlaca kullanılmaktadır (McCracken, 1988: 9).

Görüşme yöntemi araştırmacıya birinci elden bilgi edinme imkânı sunmaktadır. Nitel yöntemlerin en güçlü ve en derinlikli bilgiye erişim yöntemlerinden biridir. Jhonson derinlemesine görüşme yöntemi kullanıldığında görüşmeciden elde edilen bilginin tüm yönleriyle ortaya konulduğunu söylemektedir (Jhonson, 2002: 106). Görüşme yönteminde görüşmeci ve görüşen aktif rol oynamaktadır. Görüşen kişinin yargılarını görüşmeye yansıtması araştırmayı önyargılı hale getirmektedir. Görüşmeyi yapan araştırmacı görüşme cevaplarını sınıflayarak sunmaktadır. Görüşme yöntemi araştırmacıya çeşitli detaylar, derin bir gözlem ve etraflıca deneyim toplama imkânı sunmaktadır (Tekin, 2006: 103).

Sohbet türü görüşme, genel görüşme rehberi türü görüşme yaklaşımı ve açık uçlu standartlaştırılmış görüşme olarak üç tür görüşme yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan en fazla tercih edilen anlam yapılandırılmamış, yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış anlamlarında kullanılmaktadır. Yapılandırılmış sorular önceden belirlenerek görüşmeciye sorulmaktadır (Punch, 2005: 167).

4.Bulgular

Görüşmecilerden öncelikle kişisel ve kurumsal bilgiler alınmıştır. Daha sonra açık uçlu yapılandırılmamış soruların cevaplanması istenmiştir. Cevapların sorulan sorulara göre gruplanması şu şekildedir;

4.1. Mevcut Durum

Yerel basının ayakta kalma mücadelesi günümüz koşullarında oldukça zorludur. Özellikle dijitalleşme neticesinde basılı gazetecilik önemini kaybederken basılı yerel gazetelerin içinde buldukları sıkıntılı süreç daha da fazlalaşmaktadır. Basılı yerel gazetelerin mevcut durumunu anlamak için görüşmecilerin her ikisine de içinde buldukları yerel gazetecilik faaliyetini nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Büyük Sivas gazetesi temsilcisi tarafından durum şöyle açıklanmıştır:

Murat TORAMAN: “Tabi her yerde olduğu gibi mevcut ekonomik koşullardaki sıkıntılar bizleri de etkiliyor. Belirli sayıda personel vb. şartları bulunan belirli kurullarla devletten ilan parası alabilen basılı gazetecilik yapan kuruluşlar maliyetlerini neredeyse karşılayamayacak durumdadır. Eğer buyuksivas.com gibi haftalık gazete basar, daha çok

dijital ortama ağırlık verirseniz de ancak sadece reklama dayalı gelir elde edebiliyorsunuz. Sosyal medyada Facebook, Instagram vb. ortamlarda reklam verilmesi oldukça kolay ve düşük maliyetli olması nedeniyle bu konuda da zorluk yaşanıyor. Ulusal birçok yayın organı basılı gazeteden vazgeçerek dijital ortamda yayın hayatını sürdürüyorsa bu tamamen ekonomik desteğin yetersizliğindedir.”

Büyük Sivas gazetesi temsilcisi yerel basın bugünkü durumunu oldukça sıkıntılı bulurken genellikle ekonomik sıkıntılara yoğunlaşmıştır. Hakikat gazetesi temsilcisi de ona benzer bir tutumla şu açıklamayı yapmıştır:

Uğur YİĞİT: “Yerel basın günümüzde ana akımın eziciliği, eleman sıkıntısı, internet gazeteciliği ve bunun gibi birçok sorunla mücadele ediyor. Yerel basın kendi kendine yetemeyecek durumda ve gün geçtikçe can çekişiyor. Yerel basın yok olmaz ama bu kısır döngü de sayısı çok az kalacaktır.”

Her iki temsilci de günümüzde yerel basının durumunu gelir, istihdam, dijitalleşme, rekabet piyasası çerçevesinde ele almaktadır. Bu bağlamda Sivas'ta bulunan iki gazetenin içinde bulunduğu durum Türkiye'deki diğer yerel gazetelerle uyusmaktadır.

4.2.Dijitalleşme

Gerek yerel gerekse ana akım gazeteler için dijitalleşme önemli değişimler meydana getirmektedir. Bu değişimler haber siteleri, sosyal medya platformları gibi alanlarda haberin anlık servis edilmesi sebebiyle gazetelerin okur kitlesinde düşüşe neden olmuştur. Özellikle yerel basın gereken altyapı ve teçhizat ihtiyacını karşılayamadığı için daha fazla negatif yönde etkilenmektedir. Bu nedenle görüşmecilere günümüz yerel basını değerlendirilmelerinin ardından dijital teknolojilerin yerel basın üzerinde nasıl bir etki yarattığı sorusu yöneltilmiştir. Hakikat gazetesi temsilcisi soruya yerel gazetelerin dijitalleşme neticesinde kitle kaybettiğini vurgulayan şu açıklamayı yapmıştır:

Uğur YİĞİT: “Dijital dönüşüm günümüz teknolojilerinden kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkıyor. İnsanlar artık sabah kahvaltısında gazete bayisine gidip gazete alma alışkanlığını bıraktı. Sosyal medyadan anlık haber takip ettikleri için ertesi gün gazetede çıkan haber de artık okuyucunun ilgisini çekmiyor. Bu da tirajlara olumsuz yönde etki ediyor. Gazetecilerin reklam ve basın ilan kurumu desteği dışında önemli bir gelir kapısı olan gazete satışı dijitalleşme giderek zayıfladı. Büyük gazetelerin çektiği sıkıntı ortada iken yerel gazeteler daha büyük sıkıntılar çekiyor.”

Uğur Yiğit dijitalleşmenin özellikle basılı yerel gazetelere büyük bir negatif etki yaptığını dile getirmiştir. Dijitalleşme yerel gazetelerde okur kitlesinin kaybına neden

olmaktadır. Bu nedenle yerel gazetelerin ekonomik sorunu daha da artmaktadır. Aynı soruya Büyük Sivas gazetesi temsilcisi dijital teknolojilerin faydasını vurgulayan şu yanıtı vermektedir:

Murat TORAMAN: “Bizler de basılı gazetecilikten online formata geçtik. Baskı, dağıtım, teknik eleman vb. standart sorunlar yaşıyorduk. Şu an daha fazla kitleye erişim sağlanıyor. Özellikle arama motoru ile artık bulunabilirliğinizi hızla artırmanız mümkün. Örneğin dünyanın kullandığı arama motoru olan Google’ da “Sivas Haber” araması yaptığımız da karşınıza olarak buyuksivas.com ‘u getirir. Bu bağlantının üzerine ancak daha aktif, daha çok ziyaret edilen bir portal olmalısınız ki Google sizi daha öne alsın. Özellikle WhatsApp hattı ve sosyal medya hesaplarının olmasıyla da insanlar bize bu iletişim kanallarından rahatlıkla ulaşabiliyor, her istediği bilgi, belge ve görüntüyü sunabiliyor. Eskiden bir haber için oraya giden muhabiriniz duruma yetişebilir ise haberleştirilebilirken şuan herkes bizim için gönüllü muhabir olmuş durumda.”

Basılı yayıncılık yapan haber kuruluşu temsilcisi tarafından verilen cevaplar dijital yayıncılığı tercih eden kitlenin artması, reklamcılarının bu alana kaymasıyla özellikle basılı yerel gazeteler reklam kaybı yaşayarak daha sıkıntılı dönemler içine girdiğini göstermektedir. Dijital yayıncılık yapan haber kuruluşu ise devlet desteğinin azlığına rağmen dijital imkânları aktif kullanmaktadır.

4.3. Sorun

Günümüzde yerel basın gelir, gider, dijitalleşme, finansman, istihdam, altyapı, tekelleşme, rekabet, kitlesizlik gibi pek çok sorunu bulunmakta. Fakat yerel gazetelerin kapanmasına sebep olan en büyük nedenler ekonomik temelde yer almaktadır. Bu bağlamda görüşmelilere yöneltilen bir diğer soru yerel basının bugün en büyük sorununun ne olduğu sorusudur. Hakikat gazetesi temsilcisi bu soruya cevabı şöyledir:

UĞUR YİĞİT :“En büyük problem ekonomik. Dijitalleşme ile ilan gelirleri azaldı. Çoğu gazete ise kapanmak durumunda kaldı. Birleştirilenler de var. Gelirlerin azalmasıyla çok sayıda gazeteci de işsiz kaldı. Az sayıda personel ile yerel gazeteler gazeteleri çıkarmaya çalışır durumdalar. Gelirler azalırken, baskı masrafı gibi birçok kalem de ise artışlar meydana geldi. Gelir azalıyor gider artıyor. Böyle olunca da işçi çıkarmak gerekiyor. Gazete sahipleri de kâr elde etmediği gazeteyi çıkarmak istemez.”

Hakikat gazetesi temsilcisi soruyla birlikte gazetelerin ticari yönüne dikkat çekerken Büyük Sivas gazetesi temsilcisi en büyük soruna yerel basının desteklenmemesi konusuyula yaklaşarak şöyle cevap vermektedir.

Murat TORAMAN: “En büyük sorun destek azlığı. Devletin basın özgürlüğünü ciddi anlamda sağlayabilmesi için gerçekten özellikle yerel kaynakların ayakta kalabilmesi gerekiyor. Çünkü her kentli aynı zamanda bir köylüdür. Köyünün sorununu bilmek ise herkes için bence elzendir. Ekonomik anlamda ise reklam hususunda sosyal medya bizleri daha çok zorlamaktadır. İlan gelirlerine gelince devletin payı artırması oranları yükseltmesi kurumlara en büyük iyilik olacaktır. Çünkü maliyetler geliri karşılamıyor.”

Soruya verilen cevapta da yerel basının içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan destek almadan çıkamayacağı görülmektedir.

4.4. Yerel Basının Geleceği

Yerel basının gelecekte var olup olmayacağı tartışılan bir konudur. Uluslararası bir sorun haline gelen yerel basının geleceği tartışmasında yabancı basın kuruluşları daha aktif görevler üstlenmektedir. Türk basınında görülmemektedir.

Görüşmecilerin yerel basının en büyük problemini değerlendirmesi sonrasında kendilerine yerel basının gelecekte var olup olmayacağı sorusu yöneltilmiştir. Her iki gazete de aynı sonuca varırken dijitalleşmenin yerel gazeteler üzerindeki etkisi de ortaya konmaktadır. Büyük Sivas gazetesi temsilcisi soruya şöyle açıklık getirmektedir:

Murat TORAMAN: “Yerel basın her zaman var olacaktır. Asla bitmez. Belki tamamı dijitalleşir, belki kabuk değiştirir. Ulusal medya ulusal çaptaki meseleleri gündemine taşır ve bu konuda insanların bilgiye farklı araçlardan ulaşması sağlanabilir. Fakat örneğin Sivas’ta bir mahalledeki problem, bir köydeki kanalizasyon ya da bir kurumda ki işleyiş bozukluğu Sivaslı için önemlidir. Artı ulusal anlamda veri akışının da sağlanabilmesi için yine ulusal kuruluşlar yerelde mecburen temsilci barındırmalıdır. Yerel kuruluşlar varken de bu yapı kendiliğinden zaten oluşuyor.”

Hakikat gazetesi temsilcisi de Büyük Sivas gazetesi temsilcisine benzer bir tutumla soruya yaklaşırken yerel gazetelerin destekler sayesinde gelecekte bulunabileceğini vurgulayan şu cevabı vermektedir:

Uğur YİĞİT: Yerel basın bulunduğu bölgenin sesidir. Gelecekte de yerel basın var olmaya devam edecektir. Belki kabuk değiştirir onu zaman gösterir. Yerel gazeteleri yaşatmak için devlet desteğinin olması şart. Büyük gazetelerin yazdığıyla yerel halk pek ilgilenmiyor. Özellikle Sivas gibi Anadolu şehirlerinde halk yerel gazetede kendi ilinde haberler görmek ister. Bu da yerel basının süreklilik göstermesiyle olur. O yüzden yerel basını ayakta tutmak için gerekli destekler sağlanmalıdır.

Yerel basının geleceği tartışmasında gelecekte yerel basının olmayacağı görüşü de yer almaktadır. Fakat görüşmeciler yerel basının gelecekte var olacağı konusunda hem fikir

olmakta. Görüşmeciler arasında ise basılı gazeteciliğin varlığının kesinleşmediği yönünde şüpheli yorumlar bulunmakta. Görüşmecilere son olarak yerel basının gelecekte var olması için neler yapılmalı sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya Büyük Sivas gazetesi temsilcisi şöyle cevap vermektedir.

Murat TORAMAN: “Açıkçası bu konuda yapılan çalışmaları çok yeterli görmüyorum ve pek umudum da yok. Her kurum bireylerinden başlamak üzere öncelikle kendisini yenilemeli ve kendisinden başlamalı. Yerel basının gelecekte var olmasına gelince kendisini hazırlayan, teknik altyapısı iyi olan her kuruluş yerel ya da genel nereden yayın yaparsa yapsın önde olacaktır.”

Büyük Sivas gazetesi temsilcisi yerel basının geleceğinin ancak çağa ayak uydurma ve yenilenme çerçevesinde var olabileceğini savunmaktadır. Bu bağlamda kendisi gazete sahiplerine de yenilenmenin bir zorunluluk olduğunun mesajını vermektedir. Aynı soruya Hakikat gazetesi temsilcisi şöyle cevap vermiştir.

Uğur YİĞİT: “Yerel gazeteciliğin durumu tartışılıyor ama çözüm üreten yok. Gazetecilik vakıfları kendi menfaatleri doğrultusunda çalışan örgütler ben bugüne kadar hiçbir gazetecinin ve gazetenin hakkını savunduklarını görmedim. Yerel basını ekonomik yönden rahatlatmak için ilan gelirleri dışında özel sektörün reklamlarıyla destek olması şart yoksa gelirler azaldıkça yerel basın ekonomik yönde çıkmaza doğru sürüklenmeye devam edecektir.”

Sonuç ve Öneriler

Yerel basının geleceği her ne kadar tartışılır bir konu olsa da örneklem alınan basılı ve dijital yayıncılık yapan her iki gazetenin temsilcisi de gelecekte yerel gazeteciliğin var olacağını düşünmektedir. Zaman mekân sınırı olmadan her yerde ulaşılabilen dijital gazeteler her an her yerde ulaşılabilir olduğundan teknolojik gelişmelere paralel olarak basılı gazetecilikten daha fazla yaygınlaşmaktadır. Basılı gazeteciliğin baskı, kâğıt, mürekkep gibi masraflarının her geçen gün pahalılaşması ve anlık güncellenme imkânının bulunmaması giderek basılı gazetelerin tercih edilme sayısının azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle basılı gazeteciliğin de zamanla yerini dijital gazeteciliğe bırakacağı kanısı yaygın görülmektedir.

Araştırmada yerel basının tamamen dijitalleşmesi halinde de tekelleşme sorununun yaşanmaya devam edeceği, bu durumun yerel basını büyük oranda olumsuz etkileyeceği ortaya konmuştur. Bu durum yerel basın fayda amacı güttüğünde demokratik işlevini yerine getirememektedir. Ekonomik kaygılarla giderek propaganda aracına dönüşen yerel gazetelerde okur kitlesi azalmış bu nedenle yerel gazetelere duyulan güven yok olmaya

başlamıştır. Yerel basın ekonomik bir darboğazda olduğu açıktır. Basılı yerel gazeteleri ise daha sıkıntılı süreç yaşamaktadır. Halkın taleplerini, şikâyetlerini ve beklentilerini üst mercilere taşımayı amaçlayan yerel basının ekonomik kaygıları kamu bekçiliği, çok seslilik gibi demokratik işlevine engel olmaktadır. Kapanma kaygıları yerel basının çok sesliliğine engel olmakta ve üzerinde politik bir baskı oluşturmaktadır. Yerel gazete sahiplerinin önceliği daha fazla kâr etmek yerine kamu yayıncılığı yapmak olmalıdır. Yerel basını yaşatma adına özel ve kamu yayıncılığı sektörlerine yerel basını destekleme görevi düşmektedir. Bu bağlamda yerel gazetelerin gelecekte var olabilmesi için birkaç öneri sunulabilmektedir. Bunlar;

- Yerel basının gelecekte var olabilmesi için devlet ve özel basın kuruluşları iş birliğine girişmesi,
- İlan ve reklam gelirleri için yeni ve adil bir düzenleme yapılması,
- Özel sektör ilanlarında ise kota yöntemi uygulanması,
- Yerel basın için kalifiye eleman sorunu yerel belediye kursları ile aşılması,
- Devlet ve özel sektörün yerel basının devamını sağlayacak fonlar oluşturması olarak sıralanabilmektedir.

Yerel basının desteklenmemesi halinde demokratik işlevinin yitireceği görülmektedir. Önerilen gerçekleştirilmesi halinde daha nitelikli ve güçlü demokratik işlev sürdüren ister basılı ister dijital bir yerel basının gelecekte de var olması mümkündür. Aksi takdirde ekonomik sorunlarla boğuşan, bugünkü durumundan çok fazla ileri gitmeyen bir yerel basınla karşı karşıya kalmak yerel basının “nitelikli gazetecilik” bağlamından kopması anlamına gelmektedir. Bu durum da yerel halkın gazetelere güveninin azalması anlamına gelmektedir.

KAYNAKÇA

- Adaklı, G. (2010). Gazetecilik Etiğini Belirleyen Yapısal Unsurlar: Mülkiyet ve Kontrol Sorunu. (Ed. B, Çaplı ve H. Tuncel). *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Ankara: Fersa Matbaacılık, 69.
- Altay, R. (2013). *Kamu Enformasyon Ve Basın Kuruluşları Yeni Medyadan Nasıl Etkilenecek?* 3. Türk Dili Konuşan Ülkeler ve Topluluklar Medya Forumu İçinde. Bıшкеk: TC Başbakanlık Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü: 69.
- Altın, H. (2017). “Osmanlı Devletinin Son Döneminde Arap Vilayetlerinde Yayınlanan Gazete ve Mecmualara Umumi Bir Bakış”. *Uluslararası Mercidabık'tan*

- Günümüze 500 Yılda Ortadoğu Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Kilis 7 Aralık Üniversitesi. 97-110.
- Bird, E. (2009). “The Future Of Journalism İn The Digital Environment”, *Journalism*, 10: 239.
- Büyükbaykal, G. (2012). “Türkiye’de Yerel Basının İşlevi Ve Önemi”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 85.
- Çağlak, U. (2019). “WhatsApp, WhatsApp Grupları Ve Kullanım Alışkanlıkları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma WhatsApp”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Sayı: 12: 33.
- Curran, J. (2010). “The Future Of Journalism”. *Journalism Studies*. Vol. 11, No 4: 464-476.
- Delibaş, İ.(2012). “Yerel Basına Erzurum Modeli”. *Basın Hayatı*. Sayı: 15, Ocak: 9.
- Demirkent, N. (1998). *Yerel Basının Sorunlarına Genel Bakış*. Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi 4-5, İstanbul: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2007). *Türkiye’de Gazetecilik ve Bilim İletişimi*.1.Baskı. No: 7: Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Kırkıncı Yıl Kitaplığı.
- Franklin, B. (2009). “The Future of Newspapers; A Comparative Assessment”. Evidence Gathering on the Current State of the Welsh Newspaper Industr. 3 (9): 2.
- Gezgin, S. (2007). *Türkiye’de Yerel Basın*. İstanbul: İÜ İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, A. (2009). *Türkiye’de Yerel Basın*, İstanbul: Der Yayınları.
- Gürcan, H.; Bekiroğlu, O. (2007). “Türkiye’de İnternet Gazeteciliği Açısından Yerel Basının Genel Görünümü ve Bölgeler Arası Bir Değerlendirme”. *Selçuk İletişim Dergisi*. Cilt 5, Sayı 1: 22–29.
- Gürel, N. (2004). *Şu Bizim Medya*. İstanbul: BAS-HAŞ Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayını, Temmuz.
- Herman, E. S.; Chomsky, N. (2012). *Rızamın Üretimi: Kitle İletişim Araçlarının Ekonomi Politikası*. İstanbul: BGST Yayınları.
- Işık, M; Eşitti, Ş. (2017). *Yerel Gazeteleri Birleştirme Politikası. Türkiye’de Kitle İletişimi. Dün - Bugün – Yarın*. Cilt II. İkinci Baskı: Ankara: Gazeteciler Cemiyeti Yayını.
- İslam, İ. (2009). “Milli Mücadeleye Muhalif Bir Gazete: Ferda”. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12: 158-174.
- Kabacalı, A. (2000). *Başlangıçtan Günümüze Basın Sansürü*, İstanbul: Literatür Yayınları.
- Karadoğan, E. (2012), “Gazetelerde Tiraj Olgusu”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Sayı 7: 89-112.

- Keçili, N. (1984). *İletişim Olayları İçinde Yazılı Basının Durumu*. İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- Mccracken, G. (1988). *The Long Interview*. London: Sage Publications.
- Makela, M. (2019). “For Local News, Americans Embrace Digital but Still Want Strong Community Connection”. Pew Research Centre, *Journalism & Media*: 3.
- Mosco, V. (2009). “Future of Journalism”. *Journalism*. 10: 350.
- Nair, G. (2017). “Türk Basın Tarihinde Taşrada Yayınlanan Bir Merkez Gazetesi: Ülke Gazetesi”. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR)*, Cilt 2, Sayı 4: 87.
- Öç, B. (2014). *Türkiye’de Basın İlan Kurumu’nun Yerel Basına Etkileri Uygulamalı Bir Alan Çalışması; Sivas Yerel Basını Örneği.*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş, Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Çev. D. Bayrak, H. B. Aslan, Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Pustu, Y. (2005). “Yerel Yönetimler Ve Demokrasi”. *Sayıştay Dergisi*. Sayı: 57: 124.
- Şeker, M. (2007). *Tekniği, İçeriği, Çalışan Profili, Haber Kaynakları, Ekonomi Politikası, Gücü ve Sorunlarıyla Yerel Gazeteler*. Konya: Tablet Kitabevi.
- Tekin, H. H. (2006). “Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme”. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*. Yıl 2006. Cilt 3, Sayı: 13: 101.
- Tokgöz, O. (2001). “Türkiye’de Yerel Medya’nın Yapısı ve Örgütlenişi”. *İletişim Dergisi*. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını. 9: 5-39.
- Tokgöz, O. (2016), *İletişim Kuramlar Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Topuz, H. (2003), *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Twycross, F. (2017) *The Fate Of Local News – Read All About It* London: Assembly Press Foreword: 10-20.
- Uzun, R. (2009). *İletişim Etiği*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yasak, İ. (2009). *Sivas’ta Yayınlanan Gazeteler, Yüzyılın Manşetleri 1909-2009 Sivas Basını Eşliğinde Bir Asır*. Sivas: Buruciye Yayınları.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Basın İlan Kurumu, <https://www.bik.gov.tr/yazili-medya-istatistikleri-aciklandi-2/> , Erişim Tarihi: 12.05.2020.

Publications.parliament.uk, (2009), “(House of Commons Culture, Media and Sport Committee),” The Culture, Media and Sport Committee, Future For Local And Regional

Media” *Fourth Report of Session*, 10 Volume I. 69, <https://publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmselect/cmcumeds/43/4302.htm>, Erişim

Tarihi: 27.05.2020.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti , <https://www.tgc.org.tr/18-slider/2384-10-ocak-2020.html>,

Erişim Tarihi: 17.05.2020.

Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=10894>, Erişim Tarihi:

23.05.2020.

Türkiye İstatistik Kurumu <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do;jsessionid=tp9DhG7J8tLC1B2yvPyxgXNJN9WkLnN2hk24qQMv6GTB2pnJ2TYG!575620175?id=18523>,

Erişim Tarihi: 28.05.2020.